Development of Ukrainian Lexicography

Points for discussion

- Early Stage of the Ukrainian Lexicography
- XVII-XVIII centuries
- Ukrainian Lexicography in XIX
- Modern stage of Ukrainian Lexicography

First dictionaries

Тълкованије неоудобь познаваемомь въ писаныхъ рЂчемь

(1431)

included 334 words

- Bilingual translation dictionaries appeared
- · called proizvolnyky, azbukovnyky or alphabets

Лексисъ съ толкованіємъ словенскихъ словъ просто

by the unknown author

considered to be the first work of Ukrainian lexicography and the source for the other works

Лексис

by Lawrence Zizaniya Tustanovsky, 1569

Contained:

- 1061 Church Slavonic words translated into simple Ukrainian language
- synonymic rows
- explanations
- Greek equivalences and sources for register words (реєстрових слів)

Лексиконъ славенорωсскій и именъ тлъкованіє

by Pamva Berynda, Kiev, 1627

- consisted of two parts
- contained 6982 words (translation of Church Slavonic terms, names, titles of subjects and sciences into Ukrainian language)
- names were listed in the original form or in the first person singular
- grammatical forms, homophones, synonyms, word features/peculiarities etc. were added to the word definition

struggle of the Ukrainian people led by Bohdan Khmelnytsky

- the liberation from the Polish-Lithuanian influence
- the development of culture, science, literature and language
- the increased impact and use of simple language

Синоніма славеноросская

by the unknown author

- were given 5,000 registered Russian words with Ukrainian or «Slovenian» equivalents
- words were organised in alphabetical order in the original form.

multilingual translation dictionaries:

Семисловний лексикон (Пентаглоссон)

1714

- Latin equivalents of Tatar, Turkish, Romanian, Armenian, Ukrainian and Greek languages

multilingual translation dictionaries:

Лексиконъ словено-латинскій та Лексиконъ латинскій

by Epiphany Slavinetsky,

- 27,000 articles and belongs to the most detailed works of XVII century

Latin-Church Slavonic dictionary (Dictionarium latino-slavonum)

by I. Maksimovich (1724)

The late XVIII century

Собраніє Малороссійскихъ словъ, содержащихся въ «ЭнеидЂ»

(1798)

It contained 972 Ukrainian words translated into Russian.

The late XVIII century

Грамматика малороссійскаго нар Ђчія

(1818)

The beginning of the XIX-th century

- *Словарь малороссійской старины* (1808) by V. Lomykovsky
- Собраніе словъ малороссійскаго нар Ђчія (1823) by J. Voytsehovich

The beginning of the XIX-th century

- I. Vahylevych
- L. Borovikovsky
- M. Maksymovych

The middle of the XIX century

Словник української мови

by P. Bielecki Nosenko

included

- 20,000 entries
- phraseology of the Ukrainian language

The middle of the XIX century

development of Ukrainian lexicography was closely connected with political and social conditions in the country

- *Словарь малорусскаго нар Ђчія* (1855) by O.Afanasyev-Chuzhbynsky
- *Словарь малороссійскихь идіомовъ* (1861) by M. Zakrevskiy
- Опыть южнорусского словаря K. Sheykovsky

НЪмецко-руский словаръ

(in 2 vol.), Galicia, 1867

It contained about 30,000 German words with their Ukrainian equivalents, many of which were dialectal by nature.

- *Словниця української мови* by F. Piskunov, 1876
- Опыть руско-украинскаго словаря by M. Levchenko, 1874 (the first Russian-Ukrainian dictionary)

Малоруско-німецкий словар

by Zhelehivsky E. and S. Nedilsky

there were more than 64,000 dialect words given in a new spelling – zhelehivka

Приручний словарь славено-польський ілі собраніє реченій славенских в кнігах церковних, на язик польскій толкованих

by J. Levitsky, 1830

- *Словарь російсько-український* by M.Umanets
- *Русско-малороссійскій словарь* by E.Timchenko

Dictionary of Ukrainian Language

by B.Grinchenko

- contained 68 000 words
- was notable for a rich list of sources (ethnographic collections, printed works of writers, prior dictionaries) and large number of defined words

The first dialect dictionary:

Знадоби до словаря южноруского

by I.Verkhrats'ky, (1877)

the dialect words were compared with German, Polish, Hungarian and Romanian equivalents

dictionaries of political and legal terminology:

- Правничо-політична термінологія для слов'янських мов Австрії
- Німецько-український словар висловів правничих і адміністраційних

natural, mathematical, chemical, technical and other terminology:

- **Матеріали до математичної термінології** (1902)
- Словарь технічних виразів (1911)

the explanation of foreign words:

- Словар українських виразів, перенятих з мов тюркських

by Makarushka A., (1895)

- Словарь чужих слів

by Kuzelya S. and M. Tchaikovsky, (1910)

A new tendency - an attempt to make a dictionary of the writer's language

Словничок Шевченкової мови

(1916)

which was guided by Shevchenko's Kobzar and dictionary included 7000 registered words

the intensification of lexicographical studies

This period is characterized by:

- significant methodological flaws in compiling dictionaries
- creation of artificial words
- ignoring of international elements
- replacement of the terms by the dialect units and so on

translated the common Ukrainian -Russian dictionaries:

- **Dictionary Ukrainian language** (Словник української мови) Yavornytsky D., (1920, 8200 words)
- Ukrainian Language Dictionary (Словарь української мови) В. Grinchenko, (1924)

translated the common Russian- Ukrainian dictionaries:

- **Russian-Ukrainian dictionary** (*Російсько-український словник*) Ivanitsky S., F. Shymlansky, (1918, 35 000 words)
- Practical Russian-Ukrainian Dictionary (Практичний російськоукраїнський словник) (1926)
- Academic Dictionary and the Russian- Ukrainian Dictionary (Академічний словник або Російсько-український словник) (1924-33) issued by the Academy of Sciences of Ukraine

1917 - 30 years

Glossaries: medical, natural, botanical, technical and others:

- Glossary of Botanical Nomenclature (Словник ботанічної номенклатури),(1928)
- Practical Dictionary of Agricultural Terminology (Практичний словник сільськогосподарської термінології), (1931)
- The philosophical dictionary (Філософський словничок),(1920)

1917 - 30 years

other types of dictionaries, such as:

- Historical Dictionary of Ukrainian language (Історичний словник українського язика), (1930)
- German- Ukrainian Dictionary (Німецькоукраїнський словник), (1927)

Російсько-український словник математичної термінології для початкової школи

(1934)

Російсько-український словник

by P. Wasilewsky and E. Rudnytsky, (1937)

- contained approx. 45,000 words
- dealt with widely used lexical and phraseological units

Російсько-український словник

by M. Kalinowsky, 1948.

- contained 80,000 registered words and idiomatic combinations

foreign language dictionaries:

- The English-Ukrainian dictionary, 1948
- The Ukrainian-English dictionary, 1952
- French-Ukrainian Dictionary, 1955
- A special dictionary of foreign words, 1949

dictionaries of writers' language:

• Шевченкова лексика. Словопокажчик до поезії Т. Г. Шевченка, 1951

the proliferation of lexicographical work as a result of the influence the of ideological pressure weakening

the general works:

Ukrainian-Russian Dictionary (Українсько-

російський словник)

under the editorship of I. Kirichenko, 1953-1963

foreign language dictionaries:

- Polish-Ukrainian Dictionary (Польсько-український словник),
  1958
- French-Ukrainian Dictionary (Французько-український словник), 1955
- Bulgarian-Ukrainian Dictionary (Болгарсько-український словник), 1983
- Czech-Ukrainian Dictionary (Чесько-український словник), 1988-89

monolingual dictionaries:

• The dictionary of the Ukrainian language

(11 vol.), 1970-1980

terminological dictionaries:

- Russian-Ukrainian Technical Dictionary (Російсько-український технічний словник), 1961
- Encyclopedia of Cybernetics (Енциклопедію кібернетики), 1973

- Ukrainian phraseological dictionary (Фразеологічний словник української мови), 1993
- Ukrainian Language Dictionary of 14 15 century, 1977-78
- Etymological dictionary of the Ukrainian language (Етимологічним словником української мови), early 80 's
- Dictionary of stress (Словник наголосів), 1959
- Thesaurus Ukrainian Language (Словник синонімів української мови)
- Vocabulary of antonyms (Словник антонімів)

The early 90s

- the activation of the dictionary making
- the extension of lexicographic practice
- return to traditional Ukrainian methods of dictionary compilement
- interest to native Ukrainian vocabulary without foreign items

The early 90s

- **Spelling dictionary** (Правописний словник) by D. Holoskevych (first edition 1914, reprint 1929, 2006)
- Dictionary of sustainable national comparisons (Словник стійких народних порівнянь) by Yurchenko O.S., Ivchenko A.O., 1993

The early 90s

- Thesaurus Ukrainian (Словник синонімів української мови), 1999-2000
- Latin- Ukrainian dictionary (Латинськоукраїнський словник) by V. Lytvynov, 1998

The XXI century

- modern dictionary of foreign words (Сучасний словник іншомовних слів), 2006
- Concise Dictionary of slang vocabulary Ukrainian language (Короткий словник жаргонної лексики української мови) by Staviska L., 2003
- Large dictionary of the modern Ukrainian language (Великий тлумачний словник сучасної української мови), 2007
- **Argo in Ukraine** (Арто в Україні) by A. Gorbach, Germany, 2006
- Česko-ukrajinský pravnický slovník, Brno, 2009